

38. Frumvarp

til laga um verslun með tilbúinn áburð og fóturbæti.

(Lagt fyrir Alþingi 1921).

1. gr.

Þá er verslað er með tilbúinn áburð, og meira selt í senn eða sama manni en 500 kílógr. af hverri tegund, er seljanda skylt, um leið og áburðurinn er afhentur, að afhenda kaupanda tryggingarskjal, undirritað af báðum málsaðiljum, eða umboðsmönnum þeirra, nema þeir hafi gert með sjer skriflegan samning um kaupin.

Í tryggingarskjalinu sjeu þær upplýsingar um vöruna, sem lög þessi ákveða.

Nú hefir seljandi vanrækt að gefa tryggingarskjalið og eigi er heldur skriflegur samningur um kaupin, og hvílir þá á honum sönnunarskyldan um það, að varan hafi fullnægt þeim skilyrðum, er um var samið munnlega.

Í tryggingarskjalinu skal tilgreina:

1. Nafa setjanda og kaupanda.
2. Þyngd og verð hverrar tegundar af áburðinum.
3. Nafn áburðarins, sem eigi má gefa ranga hugmynd um hver áburðurinn er. Bendi nafn áburðarins á, af hvaða efnum hann er tilbúinu, skal tilgreina, ef öðrum efnum er blandað saman við. Sje köfnunarefni í lífrænum samböndum, skal tilgreina uppruna þeirra.

Sje áburðurinn blandiinn sandi eða öðrum óverðmætum efnum, skal tilgreina hve mikið er af þeim.

4. Efnasamsetning áburðarins í hundradshlutföllum þannig:
 - a. Köfnunarefni í saltþjeturssýru.
 - b. Köfnunarefni í ammoníaki.
 - c. Köfnunarefni í lífrænum samböndum,
 - d. Köfnunarefni í cyanamídi.
 - e. Fosfórsýra, vatnslaus, leysanleg í vatni.
 - f. Fosfórsýra, vatnslaus, óleysanleg hæði í vatni og citrónsýru.
 - g. Kali, leysanlegt í vatni.
 - h. Kalk, (sem kolsúrt kalk).
 - i. Gibs, (vatnslaut brennisteinssúrt kalk).

Ábyrgð sú, er seljandi tekur á sig, með tryggingarbrjefinu, um lágmarksinnihald áburðarins, af þeim efnum, sem nefnd eru undir staffliðunum a.—i., skal tilgreind með einni tölu svigrúmslaust.

Seljandi ábyrgist, með undirskrift sinni, að það sem sagt er í tryggingarskjalinu um áburðinn sje rjett, og að áburðurinn sje hæfilega þur og mulinn og vel nothæfur.

Í verðlistum, umburðarbjefum og auglýsingum má eigi nota önnur orðatiltæki, um jurtanærandi efni áburðarins, en þau, sem nefnd eru undir staffliðunum a.—i.

2. gr.

Þegar verslað er með fódurbæti, svo sem korntegundir, oliukökur, melasse, sild, sildarmjöl, lýsi og aðrar fódurtegundir, sem ekki eru innlendar jarðarafurðir, og meira er selt en 300 kg. af hverri tegund, er seljandi skyldur til á sama hátt og fyrir er mælt í 1. gr., að gefa við afhendingu vörunnar tryggingarskirteini, þar sem tilgreindar sjeu þessar upplýsingar:

1. Nafn seljanda og kaupanda.
2. Þyngd og verð hverrar tegundar fódurbætisins.
3. Nafn fódurbætisins og úr hverju það er tilbúið.
4. Sje fódurbætirinn búinn til úr fleiri efnum, skal tilgreina hver þau eru og í hvaða hlutföllum.
5. Hvort fódurbætirinn er blandaður annarlegum efnum. Sje það eigi tilgreint, verður að álita að svo sje eigi.

6. Sje um oliukökur að ræða, skal tilgreina hvort þær eru tilbúnar af fræi með hýði eða hýðislausu.
7. Sje um lýsi að ræða, skal ætíð gefa tryggingu fyrir, hve margir hundraðshlutar af feiti eru í því að minnsta kosti.
8. Sje um lifur að ræða, skal tilgreint hverskonar lifur; ennfremur hve margir hundraðshlutar af vatni eða sjó sjeu saman við lifrina, enda sje slikt ætíð siað frá áður en sala fer fram, að því leyti sem það getur aðgreinst án bræðslu.
9. Sje um sild að ræða, skal tilgreina veiðitímann, hvenær söltuð, hvort hún sje metin útflutningsvara og þá í hvaða flokki. En sje hún það ekki, þá skal tilgreint hvort hún hafi verið söltuð óskemmd og verið viðhaldið með nægum þækli í fullbentum og lagarheldum ilátum þar til hún er afhent.
10. Sje um sildarmjöl að ræða, skal tilgreina hvort það er unnið úr nýrri sild eða saltaðri.
11. Sje um fiskimjöl að ræða, skal tilgreina úr hverju það er unnið, hvort heldur úr beinum eða innýflum.
12. Sje trygging gefin fyrir ákveðnum næringarefnum, í fóðurbætinum skal tilgreina, með einni tölu eða með ákveðnum svigrúmstölum hve margir hundraðshlutar eru í því, þannig:
 - a. Af köfnunarefniskendum efnunum.
 - b. Af feiti.
 - c. Af sykri.
 - d. Af öðrum kolvetnum, sje um þau að ræða í fóðrinu.
 - e. Af mæltanlegum efnunum í hverjum þessara flokka.

Það, sem seljandi eigi vill gefa tryggingu fyrir, verður hann að taka fram, að hann viti eigi um.

Með undirskrift sinni ábyrgist hann, að það, sem sagt er um fóðrið sje rjett, og sje enginn varnagli sleginn, verður að álita að fóðrið sje eigi blandað neinum efnunum, er skadleg teljast fyrir heilbrigðisástand búpenings, að það sje óskemt og vel nothæft til fóðurs.

3. gr.

Stjórnarráðið sjer um að út sjeu gefin eyðublöð fyrir tryggingarskjöl þau, sem um ræðir, í 1. og 2. gr.

Sje það nauðsynlegt, vegna nýrra áburðar- eða fóðurbætisefna, eða breyttra aðferða við efnarannsóknir eða af öðrum breyttum ástæðum, getur stjórnarráðið breytt um eða aukið reglur þær, er hjer eru settar um tryggingar.

4. gr.

Stjórnarráðið getur í reglugerð ákveðið, að umbúðir um vörur þær, er ræðir um í lögum þessum, skuli bera með sjer, eða þeim á annan hátt fylgja, upplýsingar um:

- a. Nafn vörunnar.
- b. Nafn verksmiðju eða seljanda.
- c. Hvert efnainnihald seljandi ábyrgist í vörunni samkvæmt tryggingarskirteini, hafi það verið gefið.

5. gr.

Í verðlistum, umburðarbrjefum og auglýsingum um vörur þær, er lög þessi ræða um, er bannað að segja nokkuð það, sem orðið getur til þess að gylla notagildi þeirra, fram yfir það, sem rjett er.

6. gr.

Hver kaupandi, er hefir í höndum tryggingarskírteini, samkvæmt 1. og 2. gr., hefir rjett til að taka sýnishorn af vörum og láta rannsaka þau, á efnarannsóknarstofu ríkisins, eða öðrum löggiltum rannsóknarstofum, ef til eru, eftir þeim reglum, er hjer segir:

1. Taki kaupandi vöruna sjálfur hjá seljanda, er sýnishornið tekið áður en varan er afhent, í viðurvist seljanda og kaupanda, eða umboðsmanna þeirra. Taka skal þrjú sýnishorn af hverri tegund, um þau búa og merkja eins og ákveðið verður í reglugerð, er stjórnarráðið setur, og leggja með hverju þeirra blað, er á sje ritað hvenær og hvar sýnishornið er tekið, með tilvisun til tryggingarskírteinis, samkvæmt 1. og 2. gr. Skal blaðið undirritað af hlutadeigendum, eða umboðsmönnum þeirra.

Eitt sýnishornið sendist þegar til efnarannsóknarstofunnar, ásamt tryggingarskírteininu, en seljandi og kaupandi halda sinu hvor, eða umboðsmenn þeirra.

2. Nú annast seljandi flutning vörunnar á ákveðinn stað áleiðis til kaupanda, og skal þá, nema hann sanni, að öðruvisi sje um samið, sýnishornið tekið svo fljótt sem audið er, eftir að vörunnar eru komnar á ákörðunarstaðinn, og má eigi dragast lengur en viku, eftir að kaupanda hefir verið tilkynt að varan sje komin.
3. Sje seljandi, eða umboðsmaður hans viðstaddur, þegar varan er afhent, er farið eftir því, er segir í tölulið 1. Sje það eigi, skal þannig að farið: Um leið og kaupandi, eða umboðsmaður hans tekur á móti vörunni, skal hann kveðja til tvo menn, til þess skipaða af lögreglustjóra, að taka sýnishorn af vörunni og skulu þeir í öllu fylgja reglum þeim, er um getur í tölulið 1 í þessari grein, og gela vottorð um, að reglunum hafi verið fylgt. Þess skal og getið, hvort vörunnar hafi verið í umbúðum, hve mörg ilát eða pokar sjeu af hverri tegund og úr hve mörgum af þeim sýnishornin sjeu tekin. Ennfremur skal í vottorðinu tekið fram, hvort álitast megi að varan hafi skemst í flutningi, og þá hvernig. Stjórnarráðið getur látið gefa út eiðublöð fyrir vottorð þessi.
4. Sýnishorn þau, sem nú hefir verið um getið, skal taka af vörunni þannig, að þau sjeu, eftir því sem unt er, meðaltal þeirrar vöru sem um er að ræða. Þó verða eigi sýnishorn af þeim hluta vörunnar, sem skemst hefir í flutningnum eða er rakur eða í skemdum umbúðum höfð til marks um annað, en skemdir á vörunni.
5. Sje varan í umbúðum og eigi um meira en 5 heildir (poka eða önnur ilát) að ræða, skal taka sýnishorn af þeim öllum. Sje um meira að ræða skal að minsta kosti taka sýnishorn af 10. hverri heild og aldrei af minna en 5 af hverri tegund. Öllum sýnishornum sömu tegundar skal blanda ná-

kvæmlega saman og af þeirri samblöndun skal taka hin umræddu 3 sýnishorn.

Efnarannsóknarstofa ríkisins og aðrar löggiltar rannsóknarstofur, ef til eru, hafa rjett til að láta taka sýnishorn til rannsókna af vörum þeim, er lög þessi ræða um, hjá verksmiðjum, sem framleiða þær og kaupmönnum og samvinnufjelögum, er versla með þær.

7. gr.

Rannsóknir þær, sem um ræðir í 6. gr. skulu gerðar af efnarannsóknarstofu ríkisins, eða öðrum rannsóknarstofum, er til þess kunna að verða löggiltar af stjórnarráðinu, eftir þeim reglum, er stjórnarráðið setur.

Leiði rannsóknin í ljós, að verðmæt efni varanna sje rýrari en ábyrgst hefir verið, ber seljanda að borga kostnaðinn við rannsóknina. Að öðrum kosti borgar ríkissjóður kostnaðinn að hálfu, en kaupandi að hálfu.

Rannsóknarstofan tilkynnir hlutaðeigendum árangurinn af rannsókninni, og er úrskurður hennar bindandi fyrir báða málsparta.

8. gr.

Nú reynast verðmæt efni áburðar og fódurs, sem um ræðir í lögum þessum, rýrari en tilgreint hefir verið á tryggingarskirteinum, að minst geti verið, og á kaupandi þá rjett til skaðabóta hjá seljanda. Skal rannsóknarstofan áætla þær og úrskurða, eftir reglum, er stjórnarráðið setur. Skal miða við þá rýrnun í verðmæti vörunaar, er stafar af því, að eigi er efnainnihaid hennar eins og til var skilið, og er seljandi skyldur að greiða þann mismun.

9. gr.

Brot gegn ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum frá 10—1000 krónum.

Með mál út af lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Neðri deild Alþingis 1919 samþykkti svofelda þingsályktun um mat á fóðurbæti:

»Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa, í samráði við Búnaðarfjelag Íslands, og leggja fyrir næsta Alþingi, frumvarp til laga um mat á fóðurbæti eða kjarnfóðri, er gengur kaupum og solum i landinu, eða um aðra tryggingu gegn því, að sú vara seljist skemd eða ónýtt«.

Samkvæmt þessari þingályktun fól stjórnin Búnaðarfjelagi Íslands að taka mál þetta til yfirvegunar og er frumvarpið að mestu leyti samið af því. Það er aðallega sniðið eftir dönskum lögum um þetta efni (Lov om Handel med Gødnings- og Foderstoffer frá 26. mars 1898), en jafnframt er tekið tillit til ákvæða, sem eru í gildi í Noregi og Svíaríki hjer að lútandi.

Pareð notkun fóðurbætis hefir aukist mjög á síðustu árum og einnig er farið að nota tilbúinn áburð hjer í landi, er mikil nauðsyn á, að til sjeu lög um

sölu þessara efna, því að fá efni er auðveldara að svíkja með því að blanda þau með öðrum verðlausum eða skaðlegum efnum. Gegn þessu þurfa kaupendur að hafa tryggingu, enda eru lagaákvæði um það víða í löndum, þar sem verslað er með þessi efni.

Það skal tekið fram, að til þess að ákvæði þau, sem frumvarpið hefir að geyma, verði meira en dauður bókstafur, er brýn þörf á því, að efnarannsóknarstofa ríkisins sje sem best úr garði gerð. En þótt mikið vanti á að svo sje enn sem komið er, má vænta, að úr því verði bætt smámsaman.

Að sjálfsögðu verður að setja nánari ákvæði um mörg atriði, er að máli þessu lúta, með reglugerð eða reglugerðum.